

Kooiman-Boendermaker Leerstoel voor Luther en de geschiedenis van het (Nederlandse) lutheranisme

Prof. dr. Sabine Hiebsch

Werkzaamheden 2022

1. Internationale samenwerking en netwerken
2. Conferenties en expert meetings
3. Publicaties
4. Onderwijs, (studie)begeleiding, promotiecommissies
5. Organisatie
6. Lidmaatschappen
7. Media

1. Internationale samenwerking en netwerken

- Co-editor *Arbeiten zur Historischen und Systematischen Theologie*, LIT Verlag, Berlin-London-Münster-Wien-Zürich, <https://www.lit-verlag.de/publikationen/reihen/arbeiten-zur-historischen-und-systematischen-theologie/>
- associate fellow HDC Center for Religious History, Vrije Universiteit Amsterdam, <https://www.hdcvu.nl/fellows/associate-fellows>
- contactpersoon binnen de Theologische Universiteit voor de Erasmus+ contracten met de MF Norwegian School of Theology, Religion and Society in Oslo (vanaf 2017) en de Justus-Liebig Universität Giessen, Institut für Evangelische Theologie (vanaf 2020). Beide contracten zijn op mijn initiatief en vanuit mijn internationale netwerk binnengebracht.
- Sixteenth Century Society & Conference (SCSC), Director Religion & Theology Track.
De SCSC is de op een na grootste jaarlijkse internationale conferentie voor onderzoek naar de lange 16e eeuw, en telt gemiddeld 500 à 750 conferentiebijdragen.
Als Director Religion & Theology Track beslis ik welke bijdragen worden geaccepteerd en ben ik verantwoordelijk voor de organisatie en samenstelling van de panels die over religie en theologie gaan. In 2022 waren er ruim 60 conferentiebijdragen in de Religion & Theology track.
- Sixteenth Century Society & Conference (SCSC), Member of the Program Committee
- Sixteenth Century Society & Conference (SCSC) Council Member, Class of 2025 (voor de periode 2023-2025) <https://sixteenthcentury.org/scsc-council-members/>
- Sixteenth Century Society & Conference (SCSC), Chair Grimm Prize Committee
De Harold J. Grimm Prize is vernoemd naar Professor Harold J. Grimm (Indiana en Ohio State Universities), onderzoeker en pionier in American Reformation Studies.

Grimm was een van de oprichters van de Society for Reformation Research en redacteur van het gerenommeerde tijdschrift *Archiv für Reformationsgeschichte*. De Harold J. Grimm Prize is voor het beste Engelstalige artikel dat in het voorafgaande jaar is gepubliceerd en dat Grimm's levenslange zoektocht weerspiegelt naar een breed begrip van de Reformatie als een fundamenteel religieus fenomeen dat de hele civilisatie en beschaving van Europa doordrong en veranderde.

- Member of the Advisory Board, Shared Churches in Early Modern Europe, University of Arizona, Division for Late Medieval and Reformation History,
<https://sharedchurches.arizona.edu/advisory-board>
- Lid van het netwerk European Academy on Religion and Society (EARS), op uitnodiging van de Vrije Universiteit,
<https://europeanacademyofreligionandsociety.com/>
- Lid van het Network for Early Modern Studies in North-Eastern Europe (MF Norwegian School of Theology, Religion and Society, Oslo, University of Oslo, Aarhus University, University of Copenhagen, University of Göteborg, University of Rostock, University of Hamburg, University of Turku, University of Helsinki, Theological University Kampen|Utrecht, University of Latvia, University of Münster).
- Lid van het netwerk EPCOT – Eucharistic, political and cultural organizational transformations before, under and after the Reformation, LUMEN Centre, University of Aarhus.
- Lid expert panel ‘Theology and Religion Sciences’ van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO).

2. Conferenties en expert meetings

31 maart–2 april 2022:

Renaissance Society of America Conference, Dublin.

Paper: ‘The inauguration sermons of the Round Lutheran Church in Amsterdam (1671): Preaching for competition?’

Chair: The Quest for the Perfect Death in Fifteenth- and Sixteenth-Century Europe

4–6 mei 2022:

11th REFORC Conference, Berlijn.

Paper: ‘How often can you inaugurate a church? A critical look at the four inauguration sermons of the Round Lutheran Church in Amsterdam (1671)’

Chair: Liturgical Formularies of the Dutch Reformed Churches in the Sixteenth Century

12–13 september 2022:

Conference ‘Martin Luther. Bible Translator, illustrator and publisher: 500 years’, Union Theological College, Belfast

Paper: ‘Dutch Luther Bibles and their impact on Dutch Lutheranism as a confessional minority tradition’

15–16 september, 2022:

Workshop ‘Police, Law and Religion in the Nordic Countries after the Reformation – New Perspectives’, University of Oslo, Department of Public and International Law

27–30 oktober 2022:

Sixteenth Century Society & Conference, Minneapolis

Paper: ‘The four inauguration sermons of the Round Lutheran Church in Amsterdam (1671) as an example of identity politics’

Chair: Martin Luther’s Political Writings, His Ideas on Leadership, and Violence in Lutheran Denmark

3. Publicaties

“Luther in Dutch,” *Lutheran Quarterly* vol. 36/no.1 (Spring 2022)

Tentoonstellingsteksten (ca. 4.000 woorden) voor de tentoonstelling ‘Lutherse vrouwen op de kansel (1922-2022)’ in het Luther Museum Amsterdam (11 juni – 11 september 2022).

“Lutherse vrouwen op de kansel (1922-2022),” *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* 25, nr. 2 (juni 2022): 56-71.

“Lutherse vrouwen op de kansel (1922-2022),” *Elkkwartaal* 22, no.2 (juni 2022): 18-19.

“Mogen vrouwen op de kansel staan?,” column voor de rubriek Lutherana Wereldwijd in de *KBLS-Nieuwsbrief* jrg 5, nr. 12 (juli 2022): 6-7.

“De eerste ordinaties van lutherse predikantes in Polen”, column voor de rubriek Lutherana Wereldwijd in de *KBLS-Nieuwsbrief* jrg 5, nr. 13 (december 2022): 8-9.

“De gedenkpenning van Georgine Schwartz (1917) als confessioneel identiteitskenmerk van het Nederlandse lutheranisme,” *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* 25, nr. 4 (december 2022): 152-159.

Christoph Henschen, „*Das Eine, was nottut*“. *Ursprung und Weg der „Erblaulichen Reden“ von Sören Kierkegaard* (Berlin/Münster/London/Wien/Zürich: LIT, 2022), Reihe: Arbeiten zur Historischen und Systematischen Theologie, ab Band 22 herausgegeben von: Prof. Dr. Philipp David, Prof. Dr. Sabine Hiebsch, PD Dr. Volkmar Ortmann, Band 29.

Augustin Schmied, „*Fides implicita*“- *Stichworte einer Kontroverse. Ein Rückblick mit aktuellen Bezügen* (Berlin/Münster/London/Wien/Zürich: LIT, 2022), Reihe: Arbeiten zur Historischen und Systematischen Theologie, ab Band 22 herausgegeben von: Prof. Dr. Philipp David, Prof. Dr. Sabine Hiebsch, PD Dr. Volkmar Ortmann, Band 30.

4. Onderwijs, (studie)begeleiding

Onderwijs:

Bachelor:

1.

Bachelor 1 Kerkgeschiedenis (BT-KG1D), 2,1 EC in een module van 5 EC.

Thema's van de colleges:

- Martin Luther en de ontwikkeling van zijn theologie tegen de achtergrond van zijn (laat)middeleeuwse wortels
- Wittenberg en het ontstaan van lutherse universiteiten
- kernmomenten en kernthema's uit Luthers theologie: Luthers opvatting over de boete, Luther en de Schrift, Luther en de joden
- ontstaan van het lutheranisme in de Nederlanden: pragmatische tolerantie in de multireligieuze samenleving

2.

Bachelor 2 Kerkgeschiedenis (BT-KG2A), 1 EC in een module van 2,5 EC.

Thema's van de colleges:

- 1791-1952: twee lutherse kerken in Nederland
- het Algemeen Reglement (1818 en 1835)
- de Lutherse Wereldfederatie in de context van de internationale oecumene
- vrouwen in het ambt (1922/1926/1929)

3.

Keuzevak, 5 EC:

‘Martin Luther en de joden: geschiedenis en actualiteit’

In dit keuzevak worden fragmenten van een tiental bronteksten van Luther en van enkele anderen gezamenlijk in de colleges in close text reading gelezen en besproken.

Master:

(Alle mastercolleges werden ook door studenten van andere universiteiten gevolgd, onder andere van de PThU.)

1.

Master Algemeen Kerkgeschiedenis (MAKG2), 3 EC van een 6 EC module: ‘Reformatoren aan het woord: kernteksten uit de Reformatie’.

Thema’s van de colleges:

- teksten van Luther en van Katharina Schütz-Zell.

2.

Master Algemeen Kerkgeschiedenis (MAKG31), 6 EC module:

‘De geschiedenis van het Nederlandse lutheranisme in de 16^e en 17^e eeuw in het multireligieuze landschap van de Lage Landen’.

3.

Master Algemeen Identiteit, Ethiek en Samenleving, 1 EC van een 6 EC module:

‘Maatschappelijk en professioneel handelen in het licht van een christelijke levens- en wereldbeschouwing’ (IES2).

Thema van de colleges:

- Luthers twee-rijken-leer in de context van zijn tijd en de receptie in de 20^e eeuw.

4.

Keuzevak (MA-KVML), 6 EC:

‘Sleutelteksten uit Luthers antropologie: Hoe staat de mens voor God?’

- Dit is een zelfstudiemodule, waarin de bronteksten van Luther – van verschillende genres – centraal staan.

(Studie)begeleiding:

Promotor van Maarten Diepenbroek, “Martin Luther en de liturgische vernieuwingsbeweging in het Nederlandse lutheranisme”.

Begeleider van het post-doc onderzoek van dr. Theo Basoski, “Special days of prayer in the Year of disaster (1672) in the city of Groningen”.

Contactpersoon voor Tapio Leinonen, promovendus aan de University of Helsinki, tijdens zijn verblijf in Kampen met de Advanced Theological Study Fellowship (mei-juni 2022).

Begeleider van ds Wiert Saroelesa, PKN-predikant, in het permanente educatie traject over het thema: ‘Het heilige lijden Christi’ in Martin Luthers theologie en de relatie met (laat)middeleeuwse devotionele passie-praktijken’.

5. Organisatie

Coördinator onderwijs kerkgeschiedenis in de bachelor

Verantwoordelijk voor de herinrichting van de Master Algemeen Kerkgeschiedenis (deels samen met dr. Jan Klok)

Begeleiding en ondersteuning van dr. Jan Klok bij zijn werk als beginnend docent kerkgeschiedenis: opbouw en planning van een college-reeks, schrijven van studiegidsteksten, maken van tentamenvragen, invulling van studieopdrachten etc.

Lid werkgroep ‘Research track predikantsmaster’ (benoeming door het College van Bestuur)

Lid van de bestuurscommissie ‘Onderzoeksprogramma 2024-2029’ (benoeming door het College van Bestuur)

2 april 2022:

CDRS International Study Meeting met gastspreker Dr. Alyssa Lehr Evans, University of Göttingen: ‘Karlstadt in critical edition | Exploring the Development of Karlstadt’s Thought on the Prayers of the Church’

Organisatie en leiding van de *Lutherstudiegroep* (opgericht door mij in 2004).

De studiegroep is samengesteld uit onderzoekers, promovendi, predikanten en studenten uit de verschillende stromingen van de Protestantse Kerk in Nederland (luthers, Gereformeerde Bond, hervormd/gereformeerd), uit de Christelijk Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en zodoende een afspiegeling van het protestantse kerkelijke landschap in Nederland. Op basis van close tekst

reading en bespreking van teksten van Martin Luther wordt de oecumenische dialoog beoefend. Predikanten uit de Protestantse Kerk in Nederland kunnen voor de deelname een certificaat krijgen dat meetelt voor de permanente educatie.

Organisatie en leiding van de *Internationale Luther-Calvijnstudiegroep* (opgericht door prof. dr. W. Balke en mij in 2001)

Na de dood van prof. Balke in januari 2021 werd de samenwerking voortgezet met prof. dr. Wim Moehn (PThU).

De deelnemers van de studiegroep zijn onderzoekers, promovendi, predikanten en studenten uit verschillende kerkelijke stromingen, uit binnen- en buitenland: uit Amerika, Canada, Japan, Zuid-Korea, Zwitserland, Tsjechië, Oekraïne, Duitsland en Zuid-Afrika. Het bestuderen van de exegese en prediking van Luther en Calvijn dient als basis voor het geloofsgesprek.

De bijeenkomsten van de beide studiegroepen konden vanwege de coronapandemie geen doorgang vinden.

Gastcurator voor de tentoonstelling ‘Lutherse vrouwen op de kansel (1922-2022)’ in het Luther Museum Amsterdam, 11 juni – 11 september 2022.

<https://luthermuseum.nl/nl/agenda/lutherse-vrouwen-op-de-kansel>

11 juni 2022, lezing in de Sint-Joostkapel, lutherse gemeente Gouda: ‘Avondmaalsloodjes in het Nederlandse lutheranisme: theologie, praktijk, materiële cultuur’

Gastredacteur van het themanummer ‘Religieus Erfgoed’ van *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* 25, nr. 4 (december 2022)

6. Lidmaatschappen

Redactievoorzitter *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis*

Senior lid NOSTER

LNVH (Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren)

Sixteenth Century Society

Verein für Reformationsgeschichte

Luther-Gesellschaft

REFORC (Reformation Research Consortium)

Renaissance Society of America

American Society for Church History

Society for Reformation Research

EARS (European Academy on Religion and Society)

7. Media

Nederlands Dagblad (9 juni 2022), ‘Zo kwamen vrouwen op de lutherse kansel’, interview door Ilona de Lange

NPO Radio 1 (10 juni 2022), ‘100 jaar geleden mochten vrouwen al predikant worden bij de lutherse kerk’, interview door Astrid Kersseboom

Koninklijke Verzamelingen Den Haag (vanaf 11 juni 2022), ‘Lutherse vrouwen op de kansel’, uitleg over de bruikleen uit de collectie Ds. Dufour voor de tentoonstelling in het Luther Museum Amsterdam

Trouw (13 juni 2022), ‘Een eeuw vrouwenemancipatie met een rood-wit-blauw lintje’, Lodewijk Dros

Nederlandse Vrouwen Raad, Nieuwsbrief juli 2022

Friesch Dagblad (19 augustus 2022), ‘Honderd jaar lutherse vrouwen op de kansel: vooral gemeentes in het noorden liepen voorop’

Elkkwartaal 22, nr. 3 (september 2022): 11

Reformatorsch Dagblad (24 december 2022), ‘Klok staat op vijf voor twaalf voor religieus erfgoed’, interview door Laura Hendriksen-Bassa

± 19.000 views op LinkedIn voor 18 bijdragen in 2022